

споживачів. Однак більшість українських виробників, на відміну від закордонних, фактично не відслідковують зміни в попиті споживачів.

Тому важливо розуміти, що перспективи підвищення конкурентоспроможності українського машинобудування залежать не тільки від наявності нових розробок або сучасних коштів проектування. Необхідно також створити механізм взаємодії виробників і споживачів машинобудівної продукції, для того щоб виробники вчасно одержували відомості про те, які нові вироби їм потрібно проектувати або які якості вдосконалювати у тих, що випускаються нині. Споживачі, у свою чергу, будуть мати чіткі орієнтири в тому, яка продукція їм буде доступна на внутрішньому ринку в перспективі. Хоча практика останніх років показує, що найчастіше споживач не в змозі спрогнозувати свою потребу. В Україні відсутній чіткий механізм довгострокового науково-технічного прогнозування, який би дозволяв сформулювати уявлення про те, які технології й продукти будуть перспективними, якими споживчими якостями повинен бути наділений той чи інший продукт, щоб мати попит на ринку.

Підсумовуючи вище викладене можна виділити деякі шляхи підвищення конкурентоспроможності машинобудівного комплексу України на світових ринках, що полягають у: 1) забезпеченні технічного переозброєння галузей машинобудівного комплексу з врахуванням того, що інноваційні процеси у машинобудуванні дають потужний поштовх для техніко-технологічного розвитку всіх інших

галузей економіки; 2) формуванні науково-технологічного та інноваційного потенціалів за умов стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв, що засновані на вітчизняних науково-технічних розробках, здатних забезпечити українським товаровиробникам машинобудівної продукції конкурентні переваги на найближчу і довгострокову перспективу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках; 3) створенні механізму взаємодії виробників і споживачів машинобудівної продукції, для того щоб виробники вчасно одержували відомості про те, які нові вироби їм потрібно проектувати або які якості вдосконалювати у тих, що випускаються нині; 4) активному включенні машинобудівного комплексу України в міжнародну науково-виробничу кооперацію з іншими країнами світу та інтеграційними об'єднаннями.

1. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=CSP2009> 2. Лук'яненко Д. Г., Білорус О. Г., Губський Б. В., Євдокименко В. К., Ковальчук Т. Т. Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с. 3. Budkin V. Ukraine in the System of the New Geoeconomic Coordinates of the 21st Century // Geopolitical & Economic Research on Central & Eastern Europe. Vol. 3/2003. Bialystok, 2003. – P. 19–29. 4. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / Під заг. ред. чл. -кор. НАН України Б. М. Данилишина. – Ніжин: ТОВ Видавництво "Аспект-Поліграф", 2007. – 308 с. 5. Аналіз машинобудування // Ж-л "Машинобудування України" 2008. – № 22. 6. Єфіменко Н. А. Управління процесами відтворення машинобудування: монографія. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. – 376 с. 7. Міністерство економіки України http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article/info_boxes?art_id=38501&cat_id=38506.

Надійшла до редколегії 24.02.10

Г. Харламова, канд. екон. наук, асист.,
К. Таран, студ.

МІГРАЦІЙНІ МЕРЕЖІ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

Проведено аналіз особливостей оцінки та моделювання взаємозв'язку міграційних процесів і рівня людського капіталу країни. При специфікації моделі запропоновано розглянути ланцюг "міграція – людський капітал", враховуючи прямі іноземні інвестиції у якості "посередника".

Analysis of peculiarities of estimation and modeling of correlation between migration and human capital is hold. Under process of model specification we propose to investigate the link "migration – human capital" with accounting of foreign direct investment as a go-between.

Розвиток людського капіталу є першочерговим в аспекті можливостей людини вести гідне життя та реалізуватися в ньому як особистості. Насьогодні нормативне окреслення світових перспектив розвитку людського капіталу найширше і найточніше наведено у звіті про Цілі розвитку людського капіталу у новому тисячолітті (the Millennium Development Goals). Запропоновані цілі розвитку людського капіталу погоджені світовою спільнотою і мають певні часові межі для подолання екстремальної бідності, розширення гендерної рівності та розвитку можливостей доступу до освіти та охорони здоров'я. Звичайно, така декларація спільних цінностей є передумовою для побудови спільного добробуту, зростання людського капіталу кожної нації окремо із одночасним посиленням колективної безпеки у нашому глобальному суспільстві незалежних держав.

Особливо актуальним є питання формуванню людського капіталу в період кризи. Усі країни, виходячи з кризи, намагаються врятувати людський капітал, бо знають йому ціну.

В Україні проблеми дослідження людського капіталу присвячено багато робіт, зокрема потрібно згадати роботи Грішнєвої О. А., Лібанової Е. М. [5]. Проблематика міграції населення була особливо актуальною для досліджень в роки перебудови, коли відзначався значний відтік населення [10]. Потужні дослідження міграційних процесів були зроблені Хомрою А. [12]. Наприкінці 90-х рр. ХХ ст. міграційні мережі дещо відійшли на другий план для дослідників людського капіталу. Однак, саме зараз, у період зростання глобалізаційних процесів, які стимулюють значні "переливання" капіталу, в

тому числі людського, постає актуальним вирішення питання взаємозв'язку міграції людського капіталу із загальними потоками фінансового капіталу.

Тому, мета цієї роботи – зробити спробу якісного та кількісного оцінювання сили взаємозв'язку міграційних мереж та фінансових потоків у їх подальшому впливі на формування людського капіталу.

Як стверджує Світовий банк, якщо зняти бар'єри на шляху вільного пересування трудових ресурсів, це дасть більший економічний ефект, особливо для країн, що розвиваються, ніж лібералізація торгівлі [1]. Статистичний аналіз економічного впливу міграції за 15 країнами – членами ЄС із 1991 по 1995 роки свідчить, що збільшення частки мігрантів у загальному населенні країни на 1 % забезпечує 1,25–1,5 % приросту ВВП. В Іспанії 30 % усього приросту ВВП із 1996 по 2006 роки забезпечили іммігранти. Те ж саме джерело забезпечило половину профіциту іспанського бюджету. Німецькі дослідники підрахували, що іммігрант, який приїхав у країну в 30-річному віці й залишився в ній, збагачує скарбницю цієї країни на 110 тис. євро. У Великобританії іммігранти загалом одержали в 1999–2000 роках зі скарбниці 28,8 млрд. фунтів стерлінгів, а внесли за той же період 31,2 млрд. Результати обробки даних за всіма країнами ОЕСР з 1984 по 1995 роки продемонстрували відсутність позитивної кореляції між припливом мігрантів і зростанням безробіття. У той же час загальносвітова статистика показує ще більше переваг для країн походження міграції. Зокрема для 36 із 153 країн, що розвиваються, перекази членам сімей емігрантів, які залишилися на батьківщині, перевищують решту різновидів зовнішнього інвестування й фінансування. Суми цих переказів за

2006 рік удвічі більші за загальні обсяги іноземної допомоги (106 млрд. дол.) і еквівалентні 2/3 обсягів прямих іноземних інвестицій (325 млрд. дол.) (за даними [2–3]).

В Україні внаслідок низького рівня життя населення спостерігаються значні втрати людського (зокрема, трудового) потенціалу.

Теорія людського капіталу може бути покладена в основу нової концептуальної моделі розвитку України та її регіонів, адекватної соціально-орієнтованій ринковій економіці [4–5]. Умови формування людського капіталу пов'язані переважно із соціально-економічним розвитком регіону. Одночасно, накопичення і розвиток сукупного людського капіталу регіону та зростання віддачі від цього капіталу стимулює розвиток самого регіону, можливості його економічного зростання і досягнення добробуту населення.

Регіональний індекс людського розвитку (RIHC) базується на концепції людського розвитку, що як логічне

продовження двох найбільш поширених соціально-економічних доктрин – "основних потреб" та економічного розвитку, зосереджується на задоволенні фізичних та духовних потреб людини та її розвитку. Компонентна структура регіонального індексу людського розвитку (RIHC) може бути представлена дев'ятьма блоками показників, що віддзеркалюють дев'ять основних аспектів людського розвитку: демографічного, ринку праці, матеріального добробуту населення, його умов проживання, рівня освіти, стану та охорони здоров'я, соціального середовища, екологічної ситуації, фінансування людського розвитку. На основі такого підходу до вимірювання людського розвитку на регіональному рівні отримано можливість порівнювати регіони в аспекті регіонального людського розвитку (за місцем кожного регіону на універсальній шкалі). Як приклад, наведемо обрахунки RIHC та рейтингу регіонів на його основі для західної частини країни і м. Києва для порівняння (табл. 1).

Таблиця 1. Регіональні тенденції людського розвитку (на прикладі західної частини України)

	RIHC				Рейтинг області			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Волинська	0,524	0,502	0,494	0,489	13	19	17	16
Закарпатська	0,524	0,554	0,527	0,522	14	6	9	10
Івано-Франківська	0,536	0,527	0,481	0,491	10	15	20	15
Львівська	0,551	0,536	0,526	0,525	7	12	11	8
Рівненська	0,541	0,474	0,517	0,495	9	24	13	14
Тернопільська	0,559	0,541	0,525	0,521	5	10	12	11
Чернівецька	0,532	0,538	0,514	0,481	12	11	14	19
Для порівняння – м. Київ	0,694	0,705	0,694	0,683	1	1	1	1

В умовах становлення глобального інформаційного суспільства, формування економіки, що базується на знаннях, новою якісною рисою людських ресурсів, а також новою закономірністю суспільного розвитку стає інноваційна якість людського капіталу (IQHC). IQHC – це потреба людського пізнання, в основі якого лежить інноваційна культура людини, колективу, суспільства в цілому; здатність творити інновації на основі нового знання у всіх сферах людської діяльності. Впровадження у практику регіонального управління розрахунків індексу інноваційної якості людського капіталу є запорукою створення нових методичних підходів для обґрунтування стратегічних напрямів розвитку України, для побудови якісно нових, адекватних інноваційному типу розвитку, моделей соціально-економічної політики в сфері розвитку людського капіталу. Так, за нашими розрахунками розкид регіонального індексу IQHC – від 0,52 для м. Києва до 0,25 для Закарпатської обл. (максимальне значення IQHC = 1).

Зазначимо, що в цій роботі враховується проблема ендогенності, яка була до цього часу недооцінена в існуючих дослідженнях [1, 4, 6]. Ендогенність виникає в наслідок того, що міграція і людський капітал можуть значно впливати один на одного. З одного боку, оскільки вищий рівень людського капіталу стимулює впровадження нових технологій і ноу-хау у резидентній країні, це може призвести до швидшого економічного зростання і країни-реципієнта міграції. До того ж транснаціональні корпорації, які часом є вимогливими за національні до кадрових питань, також мають пропозиції кращих можливостей при працевлаштуванні і більш оплачувані робочі місця. Цьому сприяє і продуктивне економічне зростання країни. З іншого боку, зростання рівня людського капіталу у резидентній країні може знизити стимули до міграції. Присутність прямих іноземних інвестицій (ПІІ) може мати позитивний вплив на міграцію, оскільки місцеві службовці можуть бути переведені їхніми іноземними роботодавцями до роботодавця головного філіалу компанії за кордоном або їх досвід/дослід/ роботи на транснаціональну компанію може пізніше полегшити їх

рух у рідній країні [11]роботодавця|. Ці ефекти, ймовірно|мають|, будуть сильнішими для високоосвічених робітників|робочих|, |які мають навички роботи|навички| на іноземну транснаціональну корпорацію, і це пояснює|тлумачило| сильніші зв'язки між потоками ПІІ, рівнем людського капіталу та| "міграцією кваліфікації".

Тому, як один з можливих шляхів дослідження взаємозв'язку "людський капітал – міграційні потоки" ми пропонуємо розглядати посередництво ПІІ у цьому ланцюжку. Збільшення на один відсоток|процент| загальної кількості мігрантів пов'язане із збільшенням на 0.3 відсотка|процент| об'єму ПІІ|. Якщо приділити увагу якісному складу потоку мігрантів, то подібне збільшення в числі мігрантів з|із| неповною вищою освітою збільшує ПІІ| на 0.4 відсотка|процент|. Крім того, 10-процентне|відсоткове| підвищення мігрантів з неповною вищою освітою (як частки у загальній|загальну| кількості постійних мігрантів) збільшує запас ПІІ| в країні їх походження на додаткових 0.5 відсотка|процента|. Отже, ефект є сильнішим для кваліфікованих мігрантів, тобто|цебто|, для тих, хто|із|хто має повну чи неповну вищу освіту.

Міграція освічених людей (так званий "витік мізків"), особливо з країн, що розвиваються, або транзитивних економік до розвинених, взагалі сприймається як негативний|заперечного| ефект на рідну країну та її людський капітал. Цей ефект може бути дещо пом'якшений потоками грошових переказів від цих мігрантів, які мають досить великий дохід|доход| у країні міграції у порівнянні з багатьма країнами, що розвиваються. Також можна передбачати|припускають|, що може існувати інший позитивний ефект міграції; діаспора мігрантів може слугувати каналом передачі інформації через міжнародні кордони|межі| і, таким чином, може посприяти більшій інтеграції їх рідної країни у|із| світову економіку через більшу присутність ПІІ|.

Стратегію оцінки внеску міграційних мереж до надходження ПІІ представимо у наступній специфікації:

$$\ln FDI_{ct} = \alpha + \delta \ln Migrants_{ct} + X_{ct}\beta + \epsilon_{ct} + \epsilon_{ct} \quad (1)$$

де: FDI_{ct} – обрано у якості залежної змінної в специфікації (1) – об'єм ПІІ з країни c під час t ;

In Migrantsct – пояснювальна змінна у формулі (1) – логарифм потоку мігрантів з країни s , наявних в Україні в час t . Залежно від специфікації використовується інформація або щодо повного потоку мігрантів, або щодо потоку мігрантів з принаймні неповною вищою освітою, або частка мігрантів з неповною вищою освітою у загальній чисельності мігрантів;

Xct17 – певні змінні контролю в моделі (1):

- перепис населення – щоб показати потенційний розмір споживчого ринку країни,
- ВВП на душу населення – щоб віддзеркалити купівельну спроможність споживачів в країні,
- середня інфляція під час 5-річного періоду, що є контролюючою змінною макроекономічної стабільності,
- індекс якості ділового клімату,
- відстань до України – як детектор гравітаційності моделі,
- рік у якості – *dummy*-змінної;
- ϵst – випадкові збурення в моделі (1).

Параметрами в моделі (1) виступають коефіцієнти, які потребують оцінки: α , $\delta 1$, αt .

Через можливу ендегенність змінних мігрантів використовуємо підхід інструментальних змінних. Перша інструментальна змінна – об'єм мігрантів з країни s , які живуть в СНД під час t . Таким чином, ми вводим тезу, що Україна та країни СНД є головними пунктами призначення, тобто потік мігрантів в Україну та у країни СНД буде корельованим. Проте, є менше причин підозрювати, що запас мігрантів в СНД корельований із залишковим членом в регресії. Отже, визначення цього інструменту відповідає визначенню змінної, для якої цей інструмент пропонується. Загальну кількість мігрантів в Україні досліджували, використовуючи загальну кількість мігрантів в СНД, і чисельність освічених мігрантів з неповною вищою освітою в Україні порівнювали із чисельністю освічених мігрантів з неповною вищою освітою в СНД.

Друга інструментальна змінна – ціна отримання національного паспорта в країні-партнері s , нормалізована на ВВП країни на душу населення. Високий паспортний збір, скоріш за все, утворює бар'єр для еміграції, особливо для бідніших верств населення. Високий паспортний збір пов'язаний з нижчим рівнем зовнішньої міграції.

Третьою інструментальною змінною обрали щільність населення в країні-партнері s . Раніше дослідження міграції показало, що щільність населення – важливий|поважний| чинник|фактор|, особливо в країнах із значною часткою сільського населення, що відображає|відбиває| відсутність адекватної земельної власності [10–11].

Експериментально можна ввести в модель ще дві додаткові інструментальні змінні, які індикують юридичні бар'єри щодо отримання|здобуття| паспорта та виїзду з країни|мандрівки|, з якими стикаються громадяни деяких країн. Наприклад, в деяких країнах заміжні жінки, щоб подорожувати за кордон, повинні отримати дозвіл від своїх чоловіків, а незаміжні повинні отримати дозвіл від батьків або дорослого родича|межу|. Такі юридичні обмеження часто супроводжуються|супроводжуються| соціальним несхваленням жінок, які мігрують самі. Існування таких обмежень негативно|заперечний| корелює з|із| числом мігрантів, як частки від кількості|відносно| населення. Другий набір обмежень складається з необхідності отримання|одержувати| урядового дозволу або виїзної візи, щоб|аби| поїхати за кордон|межу| і обмежень на виїзд, введених|запроваджувати| для громадян працездатного віку. Хоча дозвіл поїхати можна надати в більшості випадків, існування обмежень додається|добавляє| до витрат|затрат| невпевненості у прийнятті рішення щодо міграції. Більш того, обмеження, введені|запроваджувати| для гро-

мадян працездатного віку, можуть торкнутися|вимисити| населення у віковому діапазоні, у якому люди мають найбільшу схильність до міграції.

Дані для нашого дослідження відібрані з декількох джерел. Міграційні дані – це насамперед український перепис населення та статистика Державного комітету статистики [7], які включають дуже докладну інформацію щодо соціально-економічного статусу і країни походження іноземців, що живуть в Україні. Дані про міграцію можуть містити інформацію про зайнятості людини і її рівень освіти. Є 9 окремих рівнів освіти, перерахованих в статистиці, які можна агрегувати у дві головні категорії:

- незакінчена вища освіта і вища;
- середня освіта і нижче.

Таким чином, ми будемо в змозі обчислити чисельність мігрантів в Україні від кожної країни походження за кожною освітньою категорією.

Як перевірку надійності, використовуємо інформацію щодо промислової зайнятості мігранта. Таким чином, можливим є розрахунок певного "міграційного запасу" для кожної промисловості, на певний рік і за певною країною походження.

Для інструментальних змінних використовуємо дані зі статистики країн СНД, дані щодо щільності населення – від світової бази даних Індикаторів Розвитку [2–3, 8–9]. Як додаткові інструменти, використовуються фіктивні змінні – цінність одного перельоту для країн, в яких жінки стикаються з обмеженнями на іноземну подорож|мандрівку|; цінність одного переміщення для країн, що встановлюють інші юридичні обмеження для еміграції. Є тільки|лише| дві країни в зразку|взірці|, які використовують першого типу|тип| обмежень (Єгипет і Саудівська Аравія) і чотири країни з|із| другим типом обмежень (Еквадор, Екваторіальна Гвінея, Ізраїль, де зобов'язаний їхати бере урядовий дозвіл, і Сінгапур, який обмежує подорож|мандрівку| громадян працездатного віку). Ці додаткові інструменти використовуються лише|лише| в перевірці надійності моделі.

Ми здійснили побудову та аналіз моделей OLS (лінійних регресій), який виявив, що присутність мігрантів з неповною вищою освітою|видається| позитивно корельована з|із| українськими ПІІІ|. Цей ефект є|з'являється| істотним|суттєвим| в усіх специфікаціях. Навпаки, сукупний запас мігрантів не має статистично істотного|суттєвого| ефекту на будь-яку із змінних ПІІІ|. Коли два індикатори міграції введено|запроваджувати| в ту ж саму модель, обидва мають позитивні знаки, але|та| жодна зі|жодна| змінних не досягає звичайних|звичних| рівнів значення. Подальший аналіз міграція-ПІІІ – людський капітал виявив аналогічну кореляцію.

Зазначимо, що у якості змінної людського капіталу при такій специфікації ми брали: або HC – "друга освіта", освітній капітал країни на певний час – частка населення країни–реципієнта віком 25–64 роки, яке перебуває у вищій освіті (спеціальній чи університетській), %; або HCUKR – "понад базовий" освітній капітал країни на певний час – частка осіб, які перебувають на навчанні у вищих учбових закладах чи у професійно-технічних навчальних закладах, у загальній чисельності населення, % на початок року; або HCEDR – рейтинг освітнього рівня людського капіталу (Education Index), який вимірює ступінь того, наскільки населення країни залучено до процесу навчання. Індекс має межі від 0 до 1. При цьому не має жодної країни, яка б мала цей індекс рівний 0 чи 1 (0 – найнижчий освітній рівень населення країни, 1 – найвищий). Останній варіант змінної-індикатора людського капіталу є найбільш універсальним в аспекті порівняння різних країн.

Використовуючи отримані результати можна зробити висновок, що присутність мігрантів з неповною вищою освітою призводить до відтоку капіталу з України до країн походження мігрантів і погіршує рівень людського капіталу. Загальна міграція|видається| здається не

має ніякого [жодного] помітного ефекту на ПІІ, але достатньо позитивно впливає на рівень людського капіталу]. Також результат показує, що взаємозв'язок між міграцією та ПІІ стимулює приток мігрантів з вищою освітою, таким чином передбачаючи, що присутність освіченої міграційної мережі є позитивним чинником у розвитку людського капіталу нації.

Таким чином, міграційний капітал може виступати вагомою часткою міжнародного капіталу і слугувати додатковим джерелом фінансування для країни-реципієнта. Тому вплив міграційного капіталу на економіку тієї чи іншої країни важко переоцінити. Виходячи з цього Україні потрібно розробити таку стратегію залучення людського (у тому числі міграційного) капіталу до економічної діяльності, яка б сприяла стабільному й прогресивному економічному зростанню країни.

1. B. S. Javorcik, Ç. Özden, M. Spatareanu, C. Neagu Migrant networks and foreign direct investment // World Bank Policy Research Working Paper 4046, November 2006. 2. Human Development Reports 1995–2005 [Електронний ресурс]. <http://hdr.undp.org/reports/>. 3. United Nations Development Programme Report [Електронний ресурс]. <http://www.undp.org>. 4. Антоноук В. Головні напрямки зміцнення соціально-економічних основ формування людського капіталу в Україні // Економіка і прогнозування. – 2007. – №3. 5. Гришнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. 6. Длугопольській О. Розвиток людського капіталу як невід'ємний атрибут функціонування економіки в 21 столітті // Світ фінансів. – 2007. – №1. 7. Офіційний Інтернет - сайт Державного комітету статистики України. www.ukrstat.gov.ua 8. Офіційний Інтернет - сайт: Eurostat, the Statistical Office of the European Communities. <http://ec.europa.eu/eurostat>. 9. Офіційний Інтернет - сайт: Статистика СНД (Статистичний комітет). <http://www.cisstat.com>. 10. Чорноус Г. О., Харламова Г. О. Прогнозування процесів міграції населення в Україні // Банківська справа. – 2002. – №4 (46). 11. Харламова Г. О. Дослідження впливу прямого іноземного інвестування на рівень розвитку людського капіталу приймаючої країни // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №2 (80). 12. Хомра А. Структура і напрямки міграційних потоків населення. – К. 1997.

Надійшла до редколегії 24.02.10

Т. Овчаренко, канд. екон. наук, асист.

ІНВЕСТИВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

У статті розглядаються проблеми інвестування інноваційних проектів на промислових підприємствах та шляхи їх вирішення.

The article deals with the problems of investing in innovative projects on industrial enterprises and with the ways of their solution.

Інноваційна діяльність в сучасних умовах розглядається як один з найважливіших факторів ефективного функціонування організаційної, виробничої, фінансової, наукової сфер, оскільки саме в комплексі вони приносять найефективніший результат.

Функціонування безоплатної системи державного фінансування не вимагає віддачі від проінвестованих коштів на науково-дослідні розробки, а це у свою чергу, не дає можливості державі відчувати революційні технологічні зміни у виробництві.

Більшість підприємств України усвідомлює необхідність інноваційної політики, але успішному її здійсненню заважають, перш за все, перешкоди фінансового характеру: великі витрати, відсутність фінансування, високі кредитні ставки, відсутність коштів у замовника, значний економічний ризик.

Прискорення розвитку наукоємкої промисловості залежить перш за все від ефективної інноваційної моделі, тобто функціонування інноваційного ланцюга "наукова ідея – промислова технологія – виробництво продукції, яка має платоспроможний попит", який сьогодні розірваний з об'єктивних та суб'єктивних причин.

Інноваційна діяльність повинна означати вибір досі не випробуваних методів чи технологій. Якщо технологічні можливості вже десь були випробувані і здійснені на практиці в економічній системі, то виробнича функція вже пройшла весь спектр технологічних можливостей. Однак в кризовій перехідній економіці України з метою припинення різкого спаду виробництва, збереження науково-технічного і інтелектуального потенціалу потрібно поєднувати базові інновації з поліпшувальними і модифікаційними, враховуючи їх технічні параметри і ринкову ситуацію. Формування і розвиток інноваційного процесу повинен здійснюватися на основі реальних комерційних оцінок витрат і результатів кожної з його складових. Система стимулювання має сприяти найбільш повному розкриттю творчих можливостей до пошуку нових ідей та їх впровадженню в реальні інновації.

Тому, в основу систематизації інноваційної діяльності підприємств на вході і виході системи необхідно покласти такі чинники, як зовнішнє і внутрішнє середовище, роль інноватора, технології і час.

Слід зазначити, що підприємства як самостійні економічні агенти, що діють в умовах ринку, при здійсненні інновацій в першу чергу орієнтуються на величину очікуваного

прибутку. Різниця між очікуваним прибутком від реалізації інновацій і одержуваним прибутком від виробництва старого продукту визначає розмір тих стимулів, які зацікавляють підприємства здійснювати інноваційну діяльність та брати на себе пов'язаний з цим ризик.

В інноваційному підприємстві важливе значення мають терміни реалізації економічних інтересів виробників і споживачів технічної інновації. Для споживача це можливо тоді, коли витрати на придбання нової техніки та введення її в експлуатацію будуть відшкодовані на 1,5–2 роки раніше капітального ремонту чи виведення з експлуатації внаслідок морального старіння. Виробник буде зацікавлений у освоєнні нової техніки, якщо його сумарні витрати також окупляться за 1,5–2 роки до зняття з виробництва морально застарілої техніки.

Низька платоспроможність підприємств і висока невизначеність макроекономічної ситуації в перехідній економіці посилює не тільки ризик інноваційної діяльності, але й затрудняє, а інколи робить неможливим передбачити процес реалізації бізнес-планів інноваційних проектів навіть у короткостроковому періоді. Значна частина обґрунтованих бізнес-планів не була реалізована через припинення виробничої діяльності підприємств.

Дослідженням питання інвестування інноваційних проектів на промислових підприємствах займалась значна кількість авторитетних вчених, таких як: Говоруха Ж. А., Зінченко А. П., Ільчук В. П., Федуллова Л. І та інші.

Основною метою даної статті є аналіз проблем інвестування інноваційних проектів на промислових підприємствах та пошук шляхів їх вирішення.

При інвестуванні доцільно орієнтуватися на теперішню і майбутню вартість капіталу, що буде сприяти врахуванню ризиків і захисту інвестицій.

Розробляючи стратегію і тактику реалізації інноваційних проектів в період трансформації, підприємства повинні бути готовими до ймовірного виробничого, фінансового та комерційного ризиків, які посилюються загальноекономічним становищем підприємств і макроекономічною нестабільністю в країні.

Зниження величини ризику в складних умовах трансформації можливе через страхування, створення резервів непередбачених витрат, цінову політику.

Кожна одиниця витрат в інноваційному процесі має бути доцільною і відповідати збільшенню результатів. Однак, на нашу думку, економію витрат не слід розгля-